

"הַשִּׁיבֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ וְנִשְׁוֹבֶה"

הבה ונשב יחד, שקטים ומהורהרים, כמו בתשעה באב, ונשמע סיפור שובר לב, אך מלא תקווה. סיפור על משפחה - משפחתנו, עם ישראל - ועל הדרך הארוכה לגלות, ומשם, בעזרת ה', לגאולה.

משפחה מושלמת

היה היה בית מפואר בלב עיירה שקטה. הבית היה כארמון קטן: קירות לבנים נוצצים, גינה פורחת עם ורדים וציפורים מצייצות, בריכת שחייה כחולה כשמיים, ומוסך לשלוש מכוניות נוצצות. ההורים היו בעלי לב זהב. הם עבדו קשה, בנו עסק משגשג, וברוך ה', היו להם שנים עשר ילדים - כל אחד יפה, חכם, וברוך כישרונות.

הילדים היו מיוחדים. יעקב כתב שירים, מרים ניגנה בכינור כמלאך, ודוד זכה במדליות על השגיו במתמטיקה. כולם למדו בישיבה או בבית ספר לעילויים, והיו תמיד בראש הכיתה. ההורים לא חסכו מהם דבר: בגדים תפורים לפי מידה, וצעצועים חדשים ומודרניים. הילדים למדו פסנתר, גיטרה, אומנויות לחימה, והיו בטיולים וקייטנות בכל העולם. הבית היה מלא צחוק, שירים, וריחות של עוגות טריות מאמא. כל תושבי העיירה אמרו: "זו משפחה מושלמת!"

סדקים מתחילים

אבל, אוי ווי, משהו השתבש. אולי עין הרע, אולי השפע עשה אותם מפונקים, או אולי סתם קנאה אנושית. התחילו מריבות קטנות. יעקב רצה את הגיטרה של מרים. שרה קינאה בשמלה החדשה של רחל. דוד צעק: "זה לא הוגן!" כשראו קיבל מחשב חדש. היה מספיק לכולם, אבל שום דבר לא הספיק. הצעצועים המיוחדים נערמו בפינה, והילדים היו משועממים.

המריבות הלכו וגברו. בשולחן השבת, ראובן שפך בכוונה את המרק של לוי. שרה כעסה וקרעה את חולצתו של יוסף. הבגדים המושלמים הפכו קרועים, השיער סתור, והציונים צנחו. הבית, שהיה מלא שמחה, הפך לזירת קרב. ההורים היו שבורים. הם ניסו הכל: מטפלים, מורים פרטיים, ורבנים שדיברו על מידות טובות. הם לקחו את הילדים לשיעורי מוסר, קראו בפניהם פסוקים

לחזקם בבין אדם לחברו [כמו "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט יח)], אולם – ללא הועיל!

עונשים כבדים

בלית ברירה, החלו ההורים להעניש את ילדיהם. הם נטלו מהם את צעצועיהם, וביטלו טיולים מתוכננים. אבל הילדים לא השתנו. המריבות הפכו לקטטות. יוסף הכה את יהודה, שרה צעקה על רחל מילים מרות. באחת הפעמים, אף זרק ראובן כיסא על שמעון, וגרם לפציעתו. ההורים המיואשים, עברו למשמעת קשה. ילד שהרים יד - קיבל מכה עם מקל. מי שהעליב - קיבל הצלפה בחגורה. אולם, דבר לא עזר.

הגמרא (יומא ט ע"ב) אומרת שבית שני נחרב בגלל שנאת חינו. כך קרה במשפחה זו. השנאה, כמו רעל, הרסה כל חלקה טובה. הבית הפך קר וחשוך, והצחוק נעלם.

חורבן המשפחה

לבסוף, לא יכלו ההורים לסבול יותר. "די!" צעק האב, ודמעות בעיניו. "אם אינכם יכולים לחיות כאחים, אין לכם מקום כאן!". הם שלחו את הילדים מהבית. הם חיפשו עבורם משפחות אומנות, שיהיו מוכנות לגדלם, אבל לא היה מי שירצה לגדל ילדים כאלה. ילדים כעוסים, בלא רצון ללמוד או לעבוד. אף אחד לא חפץ בהם.

ההורים ארזו את חפציהם, ועברו לעיירה אחרת. האב התכנס במשרדו, מדוכא, וכמעט שאינו מדבר. האם הפכה מרירה, ובוכה כל לילה. הילדים נשארו ברחובות, לבד. כמה מהם נפצעו, כמה נוצלו על ידי זרים. הם היו אבודים, כמו עם ישראל בגלות, כפי שנאמר: "על הר ציון ששמים, שועלים הלכו בו" (איכה ה יח).

חיים חדשים

הילדים התפזרו. יעקב עבד קשה, למד מקצוע, והפך למורה מכובד. מרים פתחה חנות קטנה, והתקיימה בכבוד. אבל שרה הפכה לקבצנית, מסתובבת ברחובות, וחיה ממה שזרקו לה אנשים טובים. ראובן, שרגיל היה לקבל הכל בחינם, פנה לפשע - גנב, שיקר, וברח כל ימיו מן החוק. כל אחד מהם הלך

בדרך אחרת, אבל הכאב בלבם היה זהה. הם התגעגעו לבית שהיה להם, אך שנאו זה את זה.

עם הזמן, משהו השתנה בהם. יוסף פגש את יהודה בשוק, והם דיברו. "זוכר איך היינו שרים יחד בשבת?" שאל יוסף. יהודה הנהן, ודמעות בעיניו. מרים ורחל התחילו להתכתב. "דם סמיך ממים" אמרו זו לזו. הם ניסו להתאחד, אבל תמיד היו ביניהם ויכוחים. מפגש משפחתי גדול נכשל כשראוּבן צעק על שמעון, והכל התפרק, וחזר לכשהיה.

המשבר הגדול

יום אחד, הגיעה אליהם בשורה נוראה. שמעון, האח הצעיר, נתפס על פשע שעשה, ונשפט לעונש מוות. החדשות זעזעו את כולם. יעקב, האח הבכור, רץ לבקר אותו בכלא. כשנפגשו, פרצו שניהם בבכי. "איך הרסנו הכל?" שאל שמעון. "חשבתי שאבא יציל אותי, כמו פעם". "לא", ענה יעקב. "הוא ניסה פעם, וזה לא הצליח. עכשיו הכל תלוי בנו".

האחים התאספו בביתו של יעקב, והוויכוחים ביניהם התחילו מיד. ראובן אמר: "הוא ראוי לעונש! למה שנציל אותו?" שרה הסכימה: "אם ה' היה רוצה להציל אותו, הוא היה עושה זאת!" אבל מרים צעקה: "איך אתם מדברים כך? הוא אח שלנו!" יהודה הוסיף: "אם נוותר עליו, כולנו אבודים!"

יעקב קם, קולו רועד. "די! זו השנאה שהרסה אותנו מלכתחילה! בואו נתאחד כדי להציל אותו, ואחר כך נדבר על הכל".

הם התאחדו. חלקם תרמו כסף, חלקם הקדישו זמן, וחלקם שכרו עורכי דין. הם עבדו יחד, לראשונה מזה שנים רבות.

פיוס ותקווה

באחד הימים, ראתה האם כתבה בעיתון, ובה הסיפור על שמעון שנדון למוות. היא פרצה למשרדו של האב, כשהיא מנופפת בעיתון. "ראית את זה?" היא צעקה.

האב הרים עיניים עייפות. "ראיתי", אמר בשקט. "זה כואב לי כמו לך, אבל מה נעשה? ניסינו הכל".

"לא!" התחננה האם. "אתה מכיר את השופט. אתה יכול להשפיע. תציל את הילד שלנו".

האב שתק, ופניו חמורות. לבסוף אמר: "אם כל הילדים יתאחדו, נוכל להציל אותו".

ביום המשפט, הגיעו כל האחים לבית המשפט. הם עמדו כחומה, מעידים על אופיו של שמעון. כשהאב שמע את הדברים, הוא רץ לבית המשפט, ואמר: "אני זרקתי אותו מהבית. אני אשם במצבו!" השופט, שהכיר אותו, אמר: "אשחרר אותו, בתנאי שתיקחו אחריות עליו".

כשחזרו הביתה, שאלה האם, כשדמעות בעיניה: "האם עכשיו נוכל להחזיר את כולם? האם נוכל להיות שוב משפחה מאושרת?".

האב חייך בעצב. "הם התקדמו. הם התאחדו למען שמעון. אבל עדיין חסר משהו - הם צריכים לאהוב זה את זה, לכבד זה את זה, ולקבל את העובדה שכל אחד מהם שונה מחברו".

הלקח לתשעה באב

זה הוא הסיפור שלנו, עם ישראל. כמו המשפחה הזו, היינו מבורכים ומושלמים. היו לנו ארץ ישראל, בית המקדש ותורה. אבל שנאת חינוס הרסה אותנו, כפי שאמרו חז"ל (יומא ט ע"ב). הגלות כואבת לנו, כפי שכאב לילדים להיות ברחובות. אבל כשהתאחדנו - כמו שהתאחדו האחים למען שמעון - יש לנו תקווה, שגם אבינו שבשמים יבוא לעזרתנו. הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ז ה"ו-ז) אומר שתשובה של ציבור מביאה את הגאולה. בואו נעשה זאת - נסלח, נאהב ונכבד.

כך נאמר במגילת איכה (ה יז-כא):

"עַל זֶה הָיָה דָּוָה לְבָנוּ, עַל אֱלֹהֵי חֲשָׁכּוֹ עֵינֵינוּ.
עַל הָרַ צִיּוֹן שֶׁשָּׁמַם, שׁוֹעָלִים הִלְכוּ בּוֹ.
אֲתָה ה' לְעוֹלָם תֵּשֵׁב, כִּסֵּאֲךָ לְדָר וָדוֹר.
לְמָה לְנֹצַח תִּשְׁכַּחֲנוּ, תַּעֲזֹבֵנוּ לְאֶרֶץ יָמִים.
הַשִּׁיבֵנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ וְנִשְׁוֹבָה, חֲדָשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם".

צום קל ומועיל!